

**1r Congrés
de la Ràdio
a Catalunya**

**Les audipistes de la informació,
o com Internet permetrà que la ràdio
esdevingui interactiva**

Antoni Esteve

X

Ponència

A càrrec d'*Antoni Esteve*, periodista i professor de la UPF

Per a noves tecnologies, la ràdio de corda. L'acaba d'inventar un anglès que buscava fer arribar les emissions de ràdio a zones depauperades d'Àfrica on no hi ha electricitat i on no es poden permetre el consum de piles. L'invent consisteix en una tècnica semblant a la de les gramoles d'abans: una ràdio amb un mànec que es gira una estoneta fins que acumula prou energia per a garantir la recepció, i, quan es comença a perdre l'emissió, es torna a fer girar la maneta. Una tècnica ben senzilla, però que pot ser una gran aportació per al desenvolupament d'algunes de les regions més pobres del món.

Encara que a la ràdio li queda molta corda, no és aquesta la tecnologia emergent.

Digital, interactiu i Internet

Digital, interactiu i Internet: són tres paraules que ens afartarem d'escoltar, si no ho estem ja.

Ja pràcticament tot és *digital*. Els zeros i els uns s'han convertit en l'esperanto de la comunicació, en un llenguatge universal que ens permet crear mitjans de comunicació totalment transversals.

Interactivitat és una altra de les paraules. També tot serà interactiu. Fins ara la comunicació ha estat passiva. Era com assistir a un estadi on tot es jugava al mig del camp. Ara hi ha possibilitats reals que tothom toqui pilota.

Però la paraula més màgica és *Internet*. D'ara endavant tot passarà per aquesta xarxa planetària. El futur és Internet... o, com a mínim, el futur dels propers tres mesos, més enllà dels quals és massa agosarat fer cap profecia. Hem de comprendre clarament que la nova ràdio és digital i interactiva i que passa per Internet. Això sense excloure que les emissions actuals per la via hertziana encara tenen molta vida per endavant. El terme *Internet* és molt genèric i no hi ha dubte que més endavant trobarem paraules noves que ens ajudaran a matisar. Distingirem Internet com a canal, Internet com a transmissor de mitjans clàssics o Internet com a nou mitjà de comunicació. Recordeu que en els primers temps la ràdio era coneguda com la «telegrafia sense fils».

Aquesta ponència ha de ser una visió sobre la ràdio i les noves tecnologies. Però no parlarem del futur: el present és prou carregat de novetats perquè no fem prospectiva. Ja hi ha molt d'inventat, tot i que pot tardar més o menys a generalitzar-se.

Més lluny i més clar

Fins ara, quan hem parlat de noves tecnologies per a la ràdio, ens hem referit a estris que fonamentalment ens ajudaven a transmetre el senyal més lluny o a millorar la qualitat de so. Les dues tendències continuaran en els propers anys fins a aconseguir l'abast universal i superar el so estereofònic. També els satèl·lits, el cable i unes altres tecnologies veïnes afavoriran l'ampliació de l'oferta d'emissores i la millora de l'audició. Un altre dels camps és la transmissió de dades tot aprofitant el mateix viatge de les ones hertziànes, una tecnologia que també es beneficia de la transmissió digital i que mitjançant el DAB (Digital Audio Broadcasting) permetrà que en els receptors apareguin missatges cada cop més perfeccionats en els quals s'amplia allò que s'escolta o es dona informació del trànsit, de la meteorologia o de la missatgeria. Es descobriran noves freqüències, noves possibilitats per als receptors. Però, en realitat, res de tot això no es podrà considerar realment una tecnologia nova. És simplement una evolució lògica.

La novetat és Internet

La veritable novetat és Internet, i, com a conseqüència, la interactivitat. A principis d'any, Internet era una gran xarxa muda. Però

aquest silenci es va trencar gràcies a programes com Real Audio. Ara hi ha més d'un centenar d'emissores que emeten en directe. De les d'aquí, hi trobem Catalunya Ràdio, COMRàdio, Onda Cero i una emissora de Valladolid. Gràcies a Real Audio i a uns altres sistemes que no necessiten carregar prèviament els arxius al disc dur de l'ordinador, hi ha milers de serveis d'Internet que ja ofereixen música o informacions en temps real.

El 1996 ha estat l'any de la veu a Internet, com el 1997 ho serà probablement de la imatge.

Nova freqüència internacional

El final de la guerra freda i els problemes econòmics han fet tancar moltes emissores que emetien per la via hertziana amb vocació internacional. Les ones curtes passaven per una forta crisi. De sobte, a Internet, ha nascut una nova freqüència mundial. Els problemes de potències i de freqüències han desaparegut. Aquí les polícies de les ones hi tenen poc a dir. L'emissió se'ls ha esmicolat entre les mans. La distància no té gens d'importància a Internet. Una senzilla línia telefònica i un mòdem converteixen qualsevol emissora en planetària. La manca d'espai radioelèctric que fins ara ha justificat les concessions tampoc no té gens de sentit: ara a la xarxa hi ha espai per a tothom qui vulgui emetre. Un reguitzell de ràdios van naixent d'una manera un xic desordenada, fruit d'aquesta efervescència. És el naixement d'hipermitjans totalment interactius.

Interactivitat

Feia anys que l'esperàvem, però ha arribat per sorpresa. No ens imaginàvem que Internet fos la ràdio interactiva. La xarxa també es pot escoltar d'una manera tradicional, en directe, en el moment en què s'emet, però no és l'única possibilitat. Els programes no s'hi escolten quan s'emeten, sinó quan es volen escoltar. S'hi pot anar endavant i endarrere, s'hi pot tornar a escoltar el que no s'ha entès bé. També hi podem saltar allò que no ens interessa. S'hi pot remenar entremig dels arxius i trobar-hi autèntics tresors. S'hi pot confeccionar un menú amb allò que vol escoltar-se cada dia o en les properes hores. La programació s'hi pot personalitzar totalment.

Normalment, la ràdio s'utilitza en els moments en els quals no es pot o no es vol prestar atenció visual: a casa, a la feina, mentre es fan unes altres activitats que no requereixen tota l'atenció, en el cotxe, o amb uns auriculars pel carrer, o bé en el transport públic. Però ara la ràdio es pot reinventar.

Emetre serà més senzill i barat. No serà necessari oferir un gran ventall de productes. L'humorista nord-americà Harry Shearer ha creat les seves pàgines a Internet, on ha posat un llistat per a accedir a les seves històries còmiques. Al Canadà ja han aparegut les primeres ràdios comunitàries per mitjà d'Internet. Un exemple d'una nova manera de seguir un programa de ràdio: es tracta d'un grup nombrós d'internautes que utilitzen el que s'anomena un *chat*, un sistema que permet, mitjançant la xarxa, converses de text en temps real entre molts interlocutors. Des de fa unes quantes setmanes, segueixen el programa de Catalunya Ràdio «La nit dels ignorants», que sovint agafen directament d'Internet, i, simultàniament, es transmeten els seus comentaris per la xarxa.

Ara tenim emissores que poden ser escoltades des de qualsevol racó del món on arribi un telèfon, amb fils o sense. Desborden el límit de la llicència que els va ser concedida per la Generalitat? I les emissores de l'Uruguai que ara podem escoltar amb la mateixa qualitat que les d'aquí? Som conscients que ja s'ha creat Ràdio Exterior de Catalunya?

Catalunya Ràdio

A Catalunya Ràdio han estat els més avançats. Probablement és la ràdio europea que ha anat més ràpidament a Internet. Malgrat tot, dins la xarxa, també poden quedar-se desfasats amb la mateixa velocitat amb què han avançat. Des del 26 d'abril, Catalunya Ràdio i Catalunya Informació es poden sentir en directe. Els canals es bloquegen des d'Amèrica o des d'Àsia per sentir en directe les retransmissions de Joaquim M. Puyal dels partits del Barça. Però el que és més interessant no és pas això, sinó que qui no ha escoltat el partit en directe el pot escoltar durant les setmanes següents, començant en el minut que vulgui i anant endavant i endarrere segons li convingui.

Catalunya Ràdio permet escoltar les edicions de les últimes setmanes d'un programa escollint-ne unes seccions concretes. A més,

també disposa d'una fonoteca on es poden escoltar enregistraments de gran valor històric.

Elsoftware

Aquest salt ha estat possible mitjançant programes com Real Audio, Streamworks o True Speech, però fonamentalment pel primer, que s'ha convertit en un estàndard gràcies a la seva bona compressió i descompressió del so. Real Audio, un producte de l'empresa Progressive Networks de Seattle, va facilitar el seu primer *software* gratuït el mes d'abril de 1995, però en pocs mesos va aconseguir millorar el seu algoritme de compressió.

Les noves versions d'aquest programa permeten preseleccionar directament les emissores o escanjar Internet per trobar tot el que s'hi emet. A més, no cal estar-hi connectat en el moment en què s'escolta. De matinada, l'ordinador es pot connectar automàticament aprofitant que les tarifes són més barates i Internet va més ràpid i ens pot carregar programes de ràdio que queden emmagatzemats en el disc dur i que escoltarem quan ens interessi.

Audionet i Netradio

Les millors experiències les trobem a Estats Units. No és en va que tenen la meitat dels més de 40 milions d'usuaris que es preveu que té Internet en aquests moments.

Audionet emet des de les muntanyes Rocalloses, però té de 30.000 a 40.000 oients de tot el planeta cada dia. Ara per ara, és l'emissora més escoltada d'Internet i ningú no dubta que en pocs mesos aquestes xifres es poden multiplicar per deu o per cent.

Més al nord d'Estats Units, a Minneapolis, emet Netradio. Amb vint-i-cinc treballadors, pretén ser a Internet l'equivalent de l'emissora MTV a la televisió. Ofereix un *software* gratuït que permet que cadascú es pugui fabricar la seva programació de ràdio, es pugui configurar la classe de música i de notícies que l'interessa. Tenen diferents canals de música clàssica, de *country*, de *rock* clàssic, de *rock* modern, i opcions de notícies generals, esportives, econòmiques i de meteorologia.

Digitalització

Algunes d'aquestes emissores s'han creat expressament per a Internet, però les que ho tenen més fàcil són les que ja emeten per mitjà de la via hertziana, ja s'han passat a la tecnologia digital. Però el problema per a moltes ràdios és que han digitalitzat la música i la publicitat, però no han fet el mateix amb la redacció. Els sistemes analògics per als informatius i per als programes parlats encara s'hi continuen utilitzant.

Un cop feta la inversió, la tecnologia digital permet estalviar temps i diners i ofereix un so molt millor. I, com a afegitó, fa molt més senzill fer el pas per tal d'emetre a Internet i per a poder explotar tots els arxius. Ara, un dels inconvenients és que hi ha molt pocs periodistes i tècnics formats en aquesta nova tecnologia.

Nova publicitat

Però de què ha de viure la ràdio a Internet? Doncs del mateix de què ha viscut la ràdio per ones: la publicitat.

S'ha acabat l'època en què les empreses llancen els diners en publicitat sense saber on va. La publicitat actual és com el llançament aeri d'aliments en temps de guerra: se'n perd molta pel camí sense arribar als seus destinataris naturals. Ara els anunciants volen individualitzar l'oïdor, i això només és possible per mitjà de la xarxa.

I, si bé els sistemes actuals de mesurar les audiències són pura convenció, a Internet hom pot controlar els impactes al mil·límetre. Però, amb la xarxa, la publicitat també haurà de canviar: haurà de fer uns anuncis més informatius i més intel·ligents i podrà aprofitar tots els recursos de la interactivitat.

La nova interfície

Parlem de ràdio, però Internet també ens porta cap a un altre mitjà. Encara no sabem com es dirà. Ens falta trobar una interfície que ens ajudi a moure'ns en aquesta barreja de textos, d'imatges i de sons que fan un nou mitjà interactiu.

Els qui coneixen l'experiència de Pointcast deuen haver intuït un camí. La divisió clara que avui fem de premsa, ràdio i televisió serà molt difícil de fer perquè apareixeran molts híbrids.

Pensem que ara fa just cent anys, el 1896, Guglielmo Marconi feia l'experiència d'enviar senyals de Morse per ones hertzianes a una distància de 3 quilòmetres. L'any següent ja ho va fer a 25 quilòmetres i, tres anys després, abans d'acabar el segle, a 160 quilòmetres. Cent anys després, s'albira que la ràdio deixi de ser un mitjà unidireccional per a esdevenir interactiu.

Com sempre, ens falta perspectiva, només el temps ens n'aportarà, però ara les coses van més de pressa que mai. Per això es diu que a Internet un any dura tres mesos.